

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/122/2018
Identifikačné číslo spisu:	2209212768
Dátum vydania rozhodnutia:	11.09.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Branislav Král
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:2209212768.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne G. S., bývajúcej v Š., T.. Q. XXX/XX, zastúpenej JUDr. Andrejom Garom, advokátom so sídlom v Bratislave, Štefánikova 14, proti žalovanej Q. O., bývajúcej v Š., F. Y. XX/XX, zastúpenej JUDr. Petrom Bilkovičom, advokátom so sídlom v Bratislave, Strojnícka 8, o zaplatenie 4.000,- eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Dunajská Streda pod sp. zn. 12 C 140/2009, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 27. februára 2018 sp. zn. 26 Co 39/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej p r i z n á v a náhradu trov dovolacieho konania voči žalobkyni v celom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Dunajská Streda (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 13. júna 2016 č. k. 12 C 140/2009-555 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 4.000,- eur, do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Rozhodnutie o trovách konania si vyhradil po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej samostatným uznesením.

2. Súd prvej inštancie v odôvodnení rozhodnutia poukázal na to, že žalobkyňa sa pôvodne spolu s manželom (voči ktorému bola žaloba medzičasom právoplatne zamietnutá) domáhala proti žalovanej (voči pôvodnej žalovanej 2/ - poisťovni- bola žaloba medzičasom taktiež právoplatne zamietnutá) náhrady nemajetkovej ujmy za zásah do jej osobnostných práv, vyvolaný dopravnou nehodou, ktorú zavinila žalovaná a za ktorú bola aj právoplatne odsúdená. Súd prvej inštancie (v poradí prvý) rozsudkom žalobe čiastočne vyhovel, a žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 4.000,- eur, z čoho sumu 2.000,- eur priznal za zásah do jej súkromia a sumu 2.000,- eur za zásah do práva na zdravie a telesnú integritu. Vo zvyšku žalobu zamietol (v tejto časti rozsudok nadobudol právoplatnosť). Odvolací súd, na odvolanie žalovanej, (v poradí prvý) rozsudkom zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutej časti tak, že žalobu zamietol. Mal za to, že náhrada škody na zdraví sa

odškodňuje výlučne priznaním bolestného a náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. Za neprípustné, považoval navyšovanie týchto nárokov prostredníctvom nárokov vyplývajúcich z práva na ochranu osobnosti. Na dovolanie žalobkyne, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom sp. zn. 7 Cdo 65/2013 zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu s tým, že nepovažoval za správny jeho právny názor, že by rámec úpravy odškodnenia ujmy na zdraví fyzickej osoby zahŕňal v sebe aj ochranu dôstojnosti osoby dotknutej neoprávneným zásahom a ochranu práva na súkromný a rodinný život. Poukázal na to, že z ustanovení zákona č. 437/2004 Z. z. nie je možné vyvodiť, že by náhrada za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia mali pokrývať aj ujmu, ktorá sa premietla do psychickej sféry fyzickej osoby a do jej postavenia v spoločnosti. V nadväznosti na to, odvolací súd následne zrušil rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutej časti, ktorou bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť žalobkyni náhradu nemajetkovej ujmy 4.000,- eur, a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Súd prvej inštancie, po doplnení dokazovania v intenciách odôvodnenia zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu, rozsudkom z 13. júna 2016, č. k. 12 C 140/2009-555 opätovne žalobe vyhovel a žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni náhradu nemajetkovej ujmy 4.000,- eur.

3. Súd prvej inštancie výsledkami vykonaného dokazovania zistil, že žalovaná dňa 5. septembra 2006 zaviniла dopravnú nehodu, pri ktorej žalobkyňa utrpela viaceré zranenia, a za ktorú bola žalovaná právoplatne odsúdená trestným rozkazom Okresného súdu Pezinok sp. zn. 2 T 12/2009. Žalobkyňa bola v dôsledku predmetnej nehody hospitalizovaná od 5. septembra 2006 do 19. septembra 2006, kedy sa podrobila operačnému zákroku otvorenej zlomeniny predkolenia ľavej nohy. Do 8. februára 2007 sa jej upravila hybnosť nohy a palca a chodila s pomocou nemeckých bariel, vo večerných hodinách pociťovala v oblasti zranenia bolesti. Od 18. apríla 2007 začala rehabilitáciu a do 23. októbra 2007 sa jej upravilo znecitlivenie a prepádavanie palca pri chôdzi. Od 19. novembra 2007 začala znova pracovať, avšak pri dlhšom státi jej ľavá noha opúchala a mávala bolesti v ľavom členku. Najneskôr od 7. júla 2008 jej bol zistený zmenený stereotyp chôdze a fixovanie jazvy na predkolení. V období 8. až 11. januára 2007 sa znova podrobila operácii pre extrakciu osteosyntetického materiálu, chodila o francúzskych barlách, hybnosť v kolene aj členku však bola úplná. Jej celková práceneschopnosť trvala od 5. septembra 2006 do 1. novembra 2007 a potom znova od 18. januára do 1. marca 2009. Za priemernú a primeranú dobu liečenia znalci považovali obdobie približne 6 mesiacov. Dlhšia práceneschopnosť bola podľa nich neprimeraná, avšak biologicky odôvodnená sprievodnými komplikáciami - predĺžením hojenia a postihnutím hlbokých žíl predkolenia. Počas toho jej zdravotný stav vyžadoval opatrovanie inou osobou, avšak nebol vážny. Predpokladajú sa u nej trvalé následky, ich rozsah však môže kolísať.

4. Súd prvej inštancie poukázal na to, že v dôsledku dopravnej nehody sa život žalobkyne výrazne zmenil, keď táto do toho času zabezpečovala rodinu, s manželom sa venovala záľubám a starali sa o dve deti. Pravidelne chodili na dovolenky, navštevovali kino, divadlo. Po nehode sedela iba doma. Následky nehody znášala (po psychickej stránke) zle, často plakala a ťažko znášala, že sa nemôže venovať deťom. Celý chod domácnosti zostal na jej manželovi. Obmedzila návštevy i spoločné lyžovačky. K predchádzajúcemu spôsobu života sa doteraz nevrátila. Po nehode jej zostali trvalé následky - jedna noha kratšia a aj pri šoférovaní stále myslí na prežitú nehodu.

5. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že žaloba bola podaná dôvodne, nakoľko v danom prípade jednoznačne došlo k zásahu žalovanej do osobnostnej sféry žalobkyne, čo sa prejavilo v jej postavení v spoločnosti, starostlivosti o deti, rodinu a domácnosť. Nemohla sa zdokonaľovať ani vo svojej profesii. Neoprávnený zásah podľa súdu nastal v jej súkromnom, rodinnom a pracovnom živote. Nárok žalobkyne tak súvisel s tým, že určité obdobie sa jej život a život jej rodiny zmenil natoľko, že bola ochudobnená o spoločenský život. Súd prihliadol i na citovú ujmu spočívajúcu v nepríjemných pocitoch, smútku a šoku z dopravnej nehody. Za primerané, potom považoval poskytnutie náhrady nemajetkovej ujmy v sume 4.000,- eur, keď prihliadol k tomu, že nehoda bola nedbanlivostným trestným činom.

6. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“), konajúcí o odvolaní žalovanej, rozsudkom z 27. februára 2018 sp. zn. 26 Co 39/2017 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol. Napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie považoval za preskúmateľný a riadne odôvodnený, a preto v tomto smere nepovažoval odvoláciu argumentáciu žalovanej za dôvodnú. Zhodne so súdom prvej

inštancie konštatoval, že predmetnú dopravnú nehodu treba považovať za protiprávne konanie žalovanej, ktorá mohla mať za následok zásah do práva na ochranu osobnosti žalobkyne a mohla viesť i k vzniku nároku na primerané zadosťučinenie. Súdu prvej inštancie však vytkol jeho nesprávne právne posúdenie, pokiaľ išlo o splnenie podmienok pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Nesúhlasil s názorom súdu prvej inštancie, že pre posúdenie nárokov z titulu ochrany osobnosti bolo rozhodujúce, či dopravná nehoda bola bežnou nehodou, zlyhaním ľudského faktora, či nešťastnou náhodou. Zákon v tomto smere nevyžaduje, aby bol zásah nevyhnutne zavinený, postačí ak bol v rozpore s objektívnym právom. Uviedol, že podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je existencia závažnej ujmy. Ide o ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvania, dopad alebo jeho dôsledky, považuje za ujmu značnú. Pričom nie sú rozhodujúce jej subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase (v tej istej situácii a v tom istom spoločenskom postavení) podobne vnímala aj každá iná fyzická osoba (R 53/2010). Pri posudzovaní, či v danej veci bola ujma žalobkyne natoľko závažná, že opodstatňovala priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, vychádzal odvolací súd zo záverov rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 65/2013 (R 1/2015), podľa ktorých nemajetkovou ujmou je ujma, ktorá sa premieta do psychickej sféry fyzickej osoby a jej postavenia v spoločnosti. Nepremieta sa do fyzickej integrity, ani do majetkovej sféry a treba ju odlišovať od majetkovej ujmy, vrátane ujmy na zdraví s dôsledkami, resp. inej majetkovej ujmy vzniknutej v dôsledku zásahu do telesnej integrity fyzickej osoby, za ktorú sa náhrada poskytuje podľa iných predpisov (§ 444 Občianskeho zákonníka). Týmto názorom bol odvolací súd v danej veci viazaný (§ 455 CSP). Povinnosťou súdu bolo tak dôsledne zistiť, či priznaná a poisťovňou vyplatená náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia nebola uplatňovaná na základe rovnakých skutkových tvrdení (uznesenie ÚS SR sp. zn. I. ÚS 426/2014). Bolo potrebné oddeliť jednotlivé skutkové tvrdenia, ktorými žalobkyňa odôvodňovala zásah do práva na ochranu osobnosti, a teda oddeliť jednotlivé prejavy tohto zásahu vo fyzickej sfére, v psychickej sfére a v jej postavení v spoločnosti. Následne bolo potrebné posúdiť, ktoré z týchto prejavov sú odškodniteľné v rámci náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia a ktoré touto náhradou odškodniteľné nie sú, a teda musia byť nahradené v peniazoch v rámci zásahu do psychickej sféry žalobkyne a do práva na jej súkromie a rodinný život.

7. Podľa odvolacieho súdu, súd prvej inštancie nevykonával takéto porovnanie dôsledne, a neoddelil skutkové tvrdenia o ujme, za ktorú môže patriť náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch, a o ujme, za ktorú žalobkyňi patrila náhrada za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia. Po oddelení bolo potrebné porovnať intenzitu už len tej ujmy, ktorá vznikla v dôsledku takých zásahov, ktoré sa neodškodňujú prostredníctvom náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia. Ak takáto ujma potom dosiahne intenzitu vyžadovanú ust. § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, kedy sa nezdá postačujúcim zadosťučinenie podľa ods. 1 cit. ustanovenia, možno uvažovať o jej odškodnení náhradou nemajetkovej ujmy v peniazoch. Zo záverov rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 65/2013 vyplýva, že na účely posudzovania intenzity vzniknutej ujmy v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, nemožno zohľadňovať spoločne (kumulatívne) celú ujmu, ktorá bola žalobkyňi spôsobená v jej živote, teda ujmu na zdraví, sťaženie spoločenského uplatnenia, na jej psychickej sfére a postavení v spoločnosti. V opačnom prípade by dochádzalo k neprípustnému, dvojitému resp. viacnásobnému odškodneniu tej istej ujmy.

8. Z týchto dôvodov odvolací súd potom dospel k záveru, že zásahy v podobe 14 mesiacov trvajúcej práceneschopnosti, podrobenia sa niekoľkým operáciám, následkov zranení, boli tieto odškodnené v rámci priznanej náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, keďže išlo o nápravu následkov spôsobených poškodením zdravia, jeho liečením a odstraňovaním následkov, ako aj nápravu preukázateľne nepriaznivých následkov pre životné úkony žalobkyne, uspokojovanie jej životných a spoločenských potrieb a plnenie jej spoločenských úloh. Konštatoval, že jediným z následkov popísaných žalobkyňou, za ktorý by jej mohlo patriť zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, sú jej prípadné psychické útrapy spojené s jej chorobou - zranením, práceneschopnosťou a liečením. Výkonaným dokazovaním však bolo zistené len to, že žalobkyňa po určitý čas bola na tom „psychicky zle“ z dôvodu, že liečenie nepostupovalo tak, ako si predstavovala, resp. ako by to zodpovedalo očakávanému priebehu pri tomto zranení. Žiadne ďalšie osobitné zásahy do psychickej

sféry žalobkyne v súvislosti s poškodením jej zdravia neboli zistené. Nezistila sa u nej žiadna depresia, ani iné chorobné psychické stavy. Liečenie jej zranení sice prebiehalo dlho, avšak jej stav sa postupne zlepšoval. U žalobkyne v súvislosti s dopravnou nehodou nenastal taký otras na psychike, ktorý by sa prejavoval pocitmi beznádeje a ktorý by zhoršoval jej psychický stav nad rámec toho, čo možno pri takomto poškodení zdravia, očakávať u priemerného človeka. Určitú psychickú záťaž treba považovať za bežnú súčasť každého zranenia a nasledujúceho liečenia. Na priznanie nemajetkovej ujmy, by táto psychická záťaž musela dosiahnuť úroveň vymedzenú v § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka (čo nebol posudzovaný prípad).

9. Pokiaľ išlo o zásah do emocionálnej sféry žalobkyne a jej súkromného a rodinného života, odvolací súd poukázal na to, že ňou vymedzené čiastkové zásahy (negatívne vnímanie absencie na pracovisku, zabezpečovanie domácnosti manželom, narušenie rodinných tradícií, obmedzenie spoločenského života, nečakané výdavky a pod.) sú skôr zásahmi, ktoré utrpel jej manžel a syn, ďalej zásahmi, ktoré nemožno vôbec považovať za zásahy do osobnosti a napokon aj zásahy, ktoré boli odškodnené v rámci náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. Pokles životnej úrovne rodiny, problémy spojené s plánovanou rekonštrukciou domu (prípadné zvýšenie nákladov na jeho rekonštrukciu, vyčerpanie úspor) predstavovali finančné straty, predstavujúce majetkovú škodu, ktorá mala byť uplatňovaná podľa § 442 a nasl. Občianskeho zákonníka. Aj zníženie príjmu žalobkyne v dôsledku práceneschopnosti predstavuje jej majetkovú škodu, ktorej náhradu upravuje § 446 Občianskeho zákonníka (táto jej navyše bola vyplatená z povinného zmluvného poistenia). V konaní nebolo preukázané, že by jej absencia na pracovisku vyvolávala v pracovnom kolektíve opovrhnutie, príp. závisť, skôr naopak vyvolávala súcit, ľútosť a pochopenie. Napokon zmena organizácie rodinného života (kedy manžel prevzal starostlivosť o domácnosť) nemôže predstavovať zásah do rodinného života ako súčasti osobnosti fyzickej osoby, keďže manželia majú v manželstve rovnaké povinnosti, sú povinní spolu žiť, hospodáriť, pomáhať si a byť si verní (§ 18, § 19 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine). V tejto súvislosti odvolací súd uviedol, že žalobkyňa sice bola imobilná, avšak nebola hospitalizovaná súvisle dlhšie než niekoľko týždňov, nebola nútená chodiť na dlhodobé liečenia, nebola odlúčená od manžela a detí. Naopak, tým, že sa manžel o ňu staral, dochádzalo k naplneniu zmyslu súkromného a rodinného života - spolužitia manželov - k rozvíjaniu vzťahu v zmysle manželského sľubu „v dobrom aj v zlom“. Za zásah do práva na súkromný a rodinný život bolo možné považovať určité obmedzenie vzájomných rodinných kontaktov pri spoločných rodinných akciách, avšak vykonaným dokazovaním bolo zistené, že takéto obmedzenie netrvalo u žalobkyne viac ako rok. Za toto obdobie žalobkyňa nemohla vynechať taký počet spoločných rodinných podujatí, aby to zanechalo závažnú ujmu na jej rodinnom a súkromnom živote. Možnosť žalobkyne rozvíjať a upevňovať rodinné a súkromné vzťahy zostala čiastočne zachovaná, aj pri iných športových aktivitách. Samotná nemožnosť vykonávať športové aktivity je navyše súčasťou zníženej možnosti uspokojovať životné a spoločenské potreby, na ktorých odškodnenie slúži náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia (§ 2 ods. 2 zákona č. 437/2004 Z. z.). Skutočnosť, že sa jej manžel musel prestať venovať svojim záľubám, príp. že syn prestal chodiť na tréningy predstavovala zásahy do osobnostnej sféry týchto osôb (nie žalobkyne).

10. Odvolací súd následne uzavrel, že spomedzi zásahov deklarovaných žalobkyňou, väčšina z nich predstavovala škodu na zdraví a majetkovú škodu, ktoré sa odškodňujú podľa § 442 a nasl., § 445, § 446 Občianskeho zákonníka, príp. príslušných ustanovení zákona č. 437/2004 Z. z.. Tieto zásahy sa však neprejavili v psychickej sfére žalobkyne a jej postavení v spoločnosti a preto jej neprináleží (ani so zohľadnením záverov rozhodnutia sp. zn. 7 Cdo 65/2013) náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka. Iba niektoré zásahy vyvolali u žalobkyni ujmu, ktorá sa premietla do jej psychickej sféry, avšak pri jej objektivizovanom vnímaní (R 53/2010), táto nenaplnila intenzitu ujmy vyžadovanej ustanovením § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Zo všetkých uvedených dôvodov odvolací súd zmenil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobu zamietol. Uviedol, že o trovách konania (vrátane trov odvolacieho konania) rozhodne súd prvej inštancie po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku.

11. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie a navrhla, aby dovolací súd zmenil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu tak, že žalovanej uloží povinnosť zaplatiť žalobkyni titulom

nemajetkovej ujmy sumu 4.000,- eur. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Mala za to, že odvolací súd pri svojom rozhodovaní nerešpektoval právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, vyjadrený v jeho rozhodnutí z 28. mája 2014 sp. zn. 7 Cdo 65/2013. V zmysle neho, „nemá oporu v platnej právnej úprave odškodnenia na zdraví taký záver odvolacieho súdu, podľa ktorého, rámec špeciálnej úpravy odškodnenia ujmy na zdraví fyzickej osoby zahŕňa v sebe aj ochranu dôstojnosti osoby dotknutej neoprávneným zásahom i práva na súkromný a rodinný život“. Najvyšší súd Slovenskej republiky v predmetnom rozhodnutí konštatoval, že zmyslom náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia je poskytnúť peňažnú náhradu za ujmu spôsobenú zásahom do telesnej integrity fyzickej osoby. Z nich, ani zo zásad na hodnotenie bolesti (§ 9 zák. č. 437/2004 Z. z.), zásad na hodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia (§ 10 zák. č. 437/2004 Z. z.), ale ani zo sadzieb bodového ohodnotenia (príloha 1 zák. č. 437/2004 Z. z.) nie je možné vyvodiť, že by sa náhrada za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia poskytovali za ujmu, ktorá sa premieňa do psychickej sféry fyzickej osoby a do jej postavenia v spoločnosti. Žalobkyňa namietala závery odvolacieho súdu, podľa ktorých „v nároku na bolestné sa zohľadňujú všetky zdravotné špecifiká poškodenia zdravia poškodeného a v rámci posudzovania výšky sťaženia spoločenského uplatnenia sa posudzuje široký komplex následkov poškodenia zdravia, pričom takto široko vymedzený rámec špeciálnej úpravy právnej ochrany v sebe nepochybne zahŕňa i ochranu dôstojnosti osoby dotknutej neoprávneným zásahom i jej práva na súkromný a rodinný život. Nie je potom možné sa domáhať na základe tých istých skutkových tvrdení nárokov z titulu ochrany osobnosti žalobkyne, nakoľko náhrada škody za bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorá jej bola uhradená je dostatočnou kompenzáciou“. Podľa žalobkyne, platná právna úprava dôsledne odlišujú inštitút náhrady škody na zdraví v podobe bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia a inštitút ochrany osobnosti, ako aj nároky plynúce z nich oprávneným osobám. Medzi týmito právnymi inštitútmi je pojmová aj obsahová odlišnosť, a preto ich nie je možné stotožňovať a tvrdiť, že sa jedná o konkurujúce nároky, resp. nie je správny názor, v zmysle ktorého uplatnením jedného z týchto nárokov zaniká možnosť uplatnenia druhého nároku. Nemožno tak stotožňovať právo na ochranu osobnosti upravené v ust. § 11 Občianskeho zákonníka a právo na náhradu škody upravené v ust. § 415 a nasl. Občianskeho zákonníka. Nesprávny je teda právny názor odvolacieho súdu, že nie je možné uplatňovať súčasne nároky z titulu náhrady škody na zdraví (bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia) a zároveň nároky z titulu práva na ochranu osobnosti, ktoré vznikli v dôsledku toho istého protiprávneho zásahu zodpovednej osoby. Odvolací súd si podstatu inštitútu ochrany osobnosti a nárokov plynúcich z neho zle interpretuje, kedy vôbec nebral do úvahy to, že žalobkyňa už naďalej nemôže žiť tak ako žila predtým, rovnako ako aj nemôže vykonávať tie aktivity, ktoré uskutočňovala pred incidentom a ku ktorým sa už nikdy nebude môcť vrátiť. Už nikdy nebude môcť športovať a viesť aktívny život s rodinou a deťmi. Táto ujma za žiadnych okolností nemôže byť nahradená inštitútom náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, nakoľko účelom tejto náhrady je výlučne a len odškodnenie sťaženého uplatnenia sa poškodeného v bežnom živote. Žalobkyňa požaduje zadost'účinenie za doživotné dokaličenie jej ľudského tela. Za absurdné, žalobkyňa považuje odvolávanie sa na ustanovenia zákona o rodine, kedy odvolací súd poukazoval na to, že je povinnosťou manžela starať sa o druhého manžela a byť mu nápomocný. V danom prípade došlo k zásahu do osobnostných práv žalobkyne výlučne v dôsledku protiprávneho konania žalovanej.

12. Žalovaná navrhla dovolanie žalobkyne ako nedôvodné zamietnuť. Mala za to, že odvolací súd sa práve naopak riadil právnym záverom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, vyjadreným v jeho rozhodnutí sp. zn. 7 Cdo 65/2013. Z rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva, že by si nároky z odškodnenia vo fyzickej sfére a odškodnenia titulom nemajetkovej ujmy navzájom konkurovali. Žalobkyňa vo svojej výpovedi uviedla, že je silná osobnosť a s psychickou traumou sa vyrovnala. Žije obvyklým spôsobom, pracuje ako zdravotná sestra v zahraničí a neuviedla žiadne iné dôvody a následky, ktoré by neboli kryté a aj odškodnené vyplatenými nárokmi za sťaženie spoločenského uplatnenia. Žiadna trauma v psychickej sfére jej nebola diagnostikovaná. Nejedná sa tak o prípad celkom výnimočného zreteľa, pričom tvrdenia žalobkyne boli všeobecného charakteru, ktoré však neboli spôsobilé naplniť zákonné predpoklady pre priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

13. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

14. Aj po zmene právnej úpravy dovolacieho konania, ktorú priniesol CSP treba dovolanie naďalej považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte uvádza odkaz na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

15. Najvyšší súd vo viacerých rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní nižších súdov, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014).

16. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

17. V danom prípade žalobkyňa dovolací dôvod vymedzila ustanovením § 421 CSP. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

18. Dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

19. Aby na základe dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 CSP mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj 2 Cdo 203/2016 a 6 Cdo 113/2017).

20. Ak nemá dovolanie, prípustnosť ktorého strana sporu vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP, vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k znemožneniu meritórneho dovolacieho prieskumu a odmietnutiu dovolania, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú

z možností uvedených v ustanoveniach v § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj 1 Cdo 126/2017, 1 Cdo 206/2017, 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 235/2016, 4 Cdo 89/2017, 7 Cdo 20/2017, 8 Cdo 186/2016) a súčasne musí byť aj preukázané, že skutočne ide o niektorý z predpokladov prípustnosti dovolania (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu alebo b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne).

21. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

22. Podľa názoru žalobkyne sa odvolací súd pri svojom rozhodovaní odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, reprezentovanej v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 65/2013, a rozhodnutiach Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo 154/2017, Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 315/01, II. ÚS 517/1999. Žalobkyňa tak uplatnila dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

23. Ak dovolateľ odôvodnil prípustnosť dovolania odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, potom je povinný v dovolaní výslovne uviesť právne posúdenie odvolacieho súdu, ktoré považuje za nesprávne, konkretizovať, ako mal odvolací súd právnu otázku správne vyriešiť a zároveň musí špecifikovať ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu, od ktorej sa mal podľa jeho názoru odvolací súd pri svojom rozhodovaní odkloniť (R 83/2018). V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na definíciu pojmu „ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu“ uvedenú v rozhodnutí najvyššieho súdu zo 6. marca 2017 sp. zn. 3 Cdo 6/2017, kde sa uvádza: „Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnil, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali.“ V zmysle judikátu R 71/2018 do ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986. Z uvedeného je zjavné, že pod pojem ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu možno zahrnúť len rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, teda nie rozhodnutia Najvyššieho súdu a krajských súdov Českej republiky (6 Cdo 13/2017). Z týchto dôvodov odklon od rozhodovacej praxe odvolacieho súdu nemôžu predstavovať právne závery vyplývajúce zo žalobkyňou označených rozhodnutí Najvyššieho súdu a Ústavného súdu Českej republiky. Prípados odklonu od rozhodovacej praxe odvolacieho súdu v zmysle ust. § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, nie je ani situácia, kedy súd nižšej inštancie nerespektoval záväzný právny názor súdu vyššej inštancie, vyslovený v tej istej veci. V takomto prípade nie je dovolanie prípustné podľa § 421

ods. 1 písm. a/CSP, ale podľa § 420 písm. f/ CSP (k tomu pozri bod 24 a nasl. tohto uznesenia). Nejde tu o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu (v obdobných veciach) ustálilo na určitom riešení právnej otázky, pričom odvolací súd by sa svojím rozhodnutím odklonil od tejto „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. Ide tu o záväznosť právneho názoru súdu vyššej inštancie, vysloveného v tej istej konkrétnej veci a jeho následné nerešpektovanie súdom nižšej inštancie (nie odklon právneho názoru odvolacieho súdu od ustáleného riešenia určitej právnej otázky senátmi dovolacieho súdu v obdobných veciach).

24. Podľa obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) žalobkyňa namietala skutočnosť, že odvolací súd sa pri svojom rozhodovaní neriadil záväzným právnym názorom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, vyjadreným v jeho rozhodnutí sp. zn. 7 Cdo 65/2013 (vydaným v tej istej veci). Z uvedeného dôvodu dovolací súd posudzoval prípustnosť dovolania žalobkyne podľa § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

25. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

26. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa s ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (pozri napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03, I. ÚS 35/98).

27. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj judikát R 129/1999 a rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

28. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (porovnaj rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 ECdo 10/2014, 3 Cdo 146/2013).

29. Pojem „procesný postup“ súdu je potrebné vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016.

30. Podľa § 455 CSP, ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu.

31. Postup súdu nižšej inštancie spočívajúci v nerešpektovaní záväzného právneho názoru, vysloveného v zrušujúcom uznesení súdu vyššej inštancie, a to len na základe vlastného uváženia, je neprípustným postupom, ktorý narúša princíp právnej istoty (R 76/2016). Obdobne, nerešpektovanie právneho názoru vysloveného v rozhodnutí odvolacieho súdu súdom prvého stupňa, je obmedzením účastníka v jeho práve na súdnu ochranu ako aj práva na spravodlivý proces (uznesenie NS SR, sp. zn. 5 Obo 2/2014, uverejnené v časopise Zo súdnej praxe č. 6/2015 pod č. 57).

32. Váda namietaná žalobkyňou v dovolaní (spočívajúca v tom, že odvolací súd pri svojom rozhodovaní nerešpektoval záväzný právny názor dovolacieho súdu, vyslovený v tejto veci v jeho rozhodnutí sp. zn. 7 Cdo 65/2013) tak mohla zakladať prípustnosť dovolania iba podľa § 420 písm. f/ CSP (nie § 421 ods. 1 písm. a/ CSP).

33. Dovolací súd potom poukazuje na to, že záväznosť rozhodnutia súdu je jeho vlastnosť, v dôsledku ktorej má rozsudok účinky, ktoré založiť má. Právna teória i súdna prax (viď medziným napríklad rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 155/2010) rozoznávajú dva základné typy záväznosti rozhodnutí najvyššieho súdu, a to na jednej strane záväznosť precedenčnú alebo judikatórnu [v inej (než prejednávanej) skutkovo a právne obdobnej veci], na druhej strane záväznosť kasačnú alebo inštančnú [v tej istej (priamo prejednávanej) veci]. Samozrejme, v určitom prípade môže mať to isté rozhodnutie najvyššieho súdu zároveň účinky záväznosti oboch typov.

34. Základným znakom precedenčnej záväznosti je, že presahuje judikátorne hranice tej - ktorej prejednávanej veci, má všeobecný význam a týka sa bližšie neurčeného okruhu skutkovo a právne obdobných prípadov. I keď rozhodnutie najvyššieho súdu v právnom poriadku Slovenskej republiky nemožno chápať tak, ako je v aglo-americkom právnom systéme vnímaný precedens, predsa len aj jeho rozhodnutie predstavuje určité východisko pre rozhodovanie všeobecných súdov Slovenskej republiky v iných, skutkovo a právne rovnakých alebo obdobných prípadoch. Pre precedenčnú záväznosť je typické aj to, že pri nej existuje možnosť súdu nižšej inštancie nepodriaďiť sa právnemu názoru súdu vyššej inštancie vtedy, keď - reflektujúc právne závery vyššieho súdu vyslovené v inej právnej veci - náležite v dobrej viere vysvetlí svoj právny odklon, predostrie svoje konkurujúce úvahy a začne s rozhodnutím vyššieho súdu (judikátom najvyššieho súdu) zmysluplný právny dialóg, v rámci ktorého polemizuje s právnymi názormi vyššieho súdu a vysvetlí, prečo svoj právny názor považuje za lepšie zodpovedajúci podstate prejednávanej veci.

35. Účinky kasačnej záväznosti sú výrazne iné. Požiadavky na reflektovanie právneho názoru najvyššieho súdu zaujaté v tej istej právnej veci a vyjadrené v jeho zrušujúcom rozhodnutí sú pri následnom rozhodovaní odvolacieho súdu výrazne prísnejšie, než v prípade precedenčnej (judikátornej) záväznosti. Pre konanie po zrušení rozhodnutia dovolacím súdom platí bezvýnimočne zásada viazanosti a podriadenosti nižšieho súdu (odvolacieho alebo prvoinštančného) právnym názorom vysloveným dovolacím súdom. Kasačná (inštančná) záväznosť môže byť reflektovaná len bezpodmienečným rešpektovaním rozhodnutia najvyššieho súdu. V konaní nasledujúcom po zrušujúcom rozhodnutí dovolacieho súdu nemá odvolací súd žiadny priestor pre úvahy, či bude alebo nebude rešpektovať právny názor najvyššieho súdu (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 12/2016 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov SR č. 8/2016, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 155/2011).

36. Kasačná viazanosť odvolacieho súdu právnym názorom vysloveným dovolacím súdom vyplýva z ustanovenia § 455 CSP. „Viazanosť právnym názorom vyjadreným v kasačnom rozhodnutí inštančne vyššieho súdu ... vyplýva zo zmyslu kasácie v právnom poriadku“ (k tomu viď publikáciu Bobek, Kühn a kol.: Judikatura a právní argumentace, Vydavatelství Auditorium, Praha, 2013, str. 104).

Viazanosť súdu nižšej inštancie právnym názorom súdu vyššej inštancie je zároveň vykonaním ústavného princípu práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktorého je integrálnou súčasťou. Nerešpektovanie právneho názoru dovolacieho súdu vyjadreného v zrušujúcom rozhodnutí je preto porušením tak ustanovenia § 455 CSP, ako aj základného práva účastníka konania na súdnu a inú právnu ochranu.

Pokiaľ je v rozpore s princípom právnej istoty, právom na spravodlivé súdne konanie tiež právom na prejednanie veci v primeranej lehote postup súdu, ktorý nerešpektuje precedenčnú záväznosť niektorého rozhodnutia najvyššieho súdu, o to viac a na oveľa vyššom stupni závažnosti ide o zásah do tohto princípu a týchto práv v prípade nerešpektovania kasačnej (inštančnej) záväznosti rozhodnutia najvyššieho súdu.

37. Pokiaľ má byť súd, ktorému je vec po zrušujúcom rozhodnutí dovolacieho súdu vrátená na ďalšie konanie, viazaný právnym názorom dovolacieho súdu, musí byť tento právny názor uvedený v odôvodnení rozsudku dovolacieho súdu. Musí z neho preto vyplývať, prečo bolo rozhodnutie súdu nižšej inštancie zrušené, prečo bolo považované za nesprávne, v čom spočívajú nedostatky dokazovania, skutkových záverov, prípadne nedostatky právneho posúdenia veci. Nižší súd je teda viazaný (len) takým právnym názorom, ktorý bol základom pre rozhodnutie dovolacieho súdu. Súd nižšej inštancie je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu tak pri posudzovaní otázok hmotného práva (napr. z hľadiska toho, ktorý právny predpis má byť aplikovaný, ako ho treba interpretovať), ako aj pri aplikácii procesných predpisov (napr. z aspektu dovolacím súdom vytýkaných väd dokazovania, iných väd majúcich za následok nesprávne rozhodnutie vo veci).

38. Viazanosť nižších súdov právnym názorom dovolacieho súdu neprichádza do úvahy vtedy, keď sa dovolací súd v zrušujúcom rozsudku obmedzil len na pokyn súdu, ako má v ďalšom konaní postupovať po procesnej stránke (že napríklad treba vykonať ďalšie dôkazy), lebo v takomto prípade nejde o zaujatie právneho názoru. Pre úplnosť možno uviesť, že súd nižšej inštancie nie je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu zaujatým v zrušujúcom rozhodnutí, keď po zrušení napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, prípadne aj súdu prvej inštancie sa skutkový základ zmení natoľko, že je vylúčená aplikácia právneho názoru dovolacieho súdu na nový skutkový základ (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 8. februára 2012, sp. zn. 6 Cdo 227/2011).

39. V danej veci Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací, rozsudkom z 28. mája 2014 sp. zn. 7 Cdo 65/2013 o. i. zrušil rozsudok odvolacieho súdu z 11. júla 2012, sp. zn. 24 Co 202/2011 vo výroku, ktorým bol rozsudok súdu prvej inštancie z 2. júna 2010, č. k. 12 C 140/2009-330 zmenený v jeho výroku II. tak, že žaloba bola zamietnutá a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie. Vyslovil pritom záväzný právny záver, že „ten istý skutkový dej môže v niektorom prípade zakladať zároveň tak nárok na náhradu za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, ako aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej fyzickej osobe na jej osobnostných právach; tieto nároky treba dôsledne rozlišovať a pri ich posudzovaní mať na zreteli nielen odlišnosť vzťahov, z ktorých sú vyvodzované, ale tiež právnej úpravy, ktorá sa na ne vzťahuje. Zo žiadneho ustanovenia zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov nemožno vyvodiť, že by sa v rámci odškodňovania bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia mal zohľadniť aj zásah do dôstojnosti, súkromia alebo rodinného života poškodeného“.

40. V odôvodnení svojho rozhodnutia ďalej konštatoval, že „nemajetkovou ujmov v zmysle ustanovenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka je ujma v nemajetkovej sfére života fyzickej osoby, ktorá sa bezprostredne nepremiata do fyzickej integrity ani do majetkovej sféry fyzickej osoby a treba ju dôsledne odlišovať od majetkovej ujmy, vrátane ujmy na zdraví majetkovými dôsledkami (pozri § 16 Občianskeho zákonníka) a inej nemajetkovej ujmy vzniknutej ako priamy dôsledok zásahu do telesnej integrity fyzickej osoby, za ktorú sa náhrada poskytuje podľa iných predpisov (pozri § 444 Občianskeho zákonníka).

Zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka je dosiahnuť vyváženosť medzi ujmovou na hodnotách ľudskej dôstojnosti a jej konkrétnym finančným vyjadrením. Cieľom je zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu a poskytnúť čo najúplnejšiu a najúčinnnejšiu občianskoprávnú ochranu osobnosti fyzickej osoby. Na rozdiel od toho, zmyslom náhrady ujmy vzniknutej ako priamy dôsledok zásahu do telesnej (fyzickej) integrity fyzickej osoby (§ 444 Občianskeho zákonníka) je poskytnúť relatívnu náhradu za ujmu spôsobenú poškodením zdravia, jeho liečenia alebo odstraňovania jeho následkov (bolestné), resp. za ujmu na zdraví, ktorá má preukázateľne nepriaznivé následky pre životné úkony poškodeného, pre uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo pre plnenie jeho spoločenských úloh (sťaženie spoločenského uplatnenia).

41. Nesúhlasil s právnym záverom odvolacieho súdu, že rámec špeciálnej úpravy odškodnenia ujmy na zdraví fyzickej osoby zahŕňa v sebe aj ochranu dôstojnosti osoby dotknutej neoprávneným zásahom i práva na súkromný a rodinný život. Dovolací súd preto skonštatoval, že „z ustanovení § 2 ods. 1, § 3 ods. 1 a 2 a § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 437/2004 Z. z. treba vyvodiť, že zmyslom náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia je poskytnúť peňažnú náhradu za ujmu spôsobenú zásahom do telesnej integrity fyzickej osoby. Z nich, ani zo zásad na hodnotenie bolesti (§ 9 zákona č. 437/2004 Z.z.), zásad na hodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia (§ 10 zákona č. 437/2004 Z.z.), ale ani zo sadzieb bodového ohodnotenia (príloha 1. zákona č. 437/2004 Z.z.) nevyplýva, že by sa náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia poskytovali za ujmu, ktorá sa premieňa do osobnostnej sféry fyzickej osoby a do jej postavenia v spoločnosti“.

42. Odvolací súd bol týmto právnym záverom (v zmysle kasačnej záväznosti) pri svojom ďalšom rozhodovaní viazaný. V rámci prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP bol dovolací súd preto povinný skúmať, či sa odvolací súd od neho skutočne odklonil, resp. ho nerešpektoval.

43. Odvolací súd bol predovšetkým zhodne so súdom prvej inštancie právneho názoru, že i dopravnú nehodu je potrebné považovať za protiprávne konanie žalovanej, ktoré mohlo mať za následok i zásah do práva na ochranu osobnosti žalobkyne a mohlo viesť i k vzniku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Nesúhlasil však so záverom súdu prvej inštancie, že v danej veci bola splnená ďalšia podmienka pre jej priznanie, upravená v § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, a to existencia závažnej ujmy (premietnutá do psychickej sféry žalobkyne a jej postavenia v spoločnosti). Uviedol, že táto sa nepremieňa do fyzickej integrity fyzickej osoby, ani do jej majetkovej sféry a preto ju treba odlišovať od majetkovej ujmy, vrátane ujmy na zdraví s dôsledkami, resp. inej majetkovej ujmy vzniknutej v dôsledku zásahu do telesnej integrity fyzickej osoby, za ktorú sa náhrada poskytuje podľa iných predpisov (§ 444 Občianskeho zákonníka). Preto v ďalšom skúmal, či priznaná a poisťovňou vyplatená náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia, nebola uplatňovaná na základe rovnakých skutkových tvrdení. Vychádzal pritom z názoru, že je potrebné oddeliť jednotlivé skutkové tvrdenia, ktorými žalobkyňa odôvodňovala zásah do práva na ochranu osobnosti, resp. oddeliť jednotlivé prejavy tohto zásahu v jej fyzickej sfére, v psychickej sfére a v jej postavení v spoločnosti. Následne posudzoval, ktoré z týchto prejavov boli „odškodniteľné“ nárokmi bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia a ktoré nie, a preto by mali byť odškodnené priznaním nemajetkovej ujmy v peniazoch za zásah do psychickej sféry žalobkyne a do jej práva na súkromie a rodinný život. Vyhodnocoval ich intenzitu v zmysle ust. § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, riadiac sa pritom závermi rozhodnutia sp. zn. 7 Cdo 65/2013, v zmysle ktorých „na účely posudzovania intenzity vzniknutej ujmy v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, nemožno zohľadňovať spoločne (kumulatívne) celú ujmu, ktorá bola žalobkyni spôsobená v jej živote, teda ujmu na zdraví, sťaženie spoločenského uplatnenia, na jej psychickej sfére a postavení v spoločnosti“. Odvolací súd v tomto smere potom uzavrel, že spomedzi zásahov deklarovaných žalobkyňou, väčšina z nich predstavovala škodu na zdraví a majetkovú škodu, ktoré sa odškodňujú podľa § 442 a nasl., § 445, § 446 Občianskeho zákonníka, príp. príslušných ustanovení zákona č. 437/2004 Z. z. Tieto sa však neprejavili v jej psychickej sfére a postavení v spoločnosti, a preto jej neprináleží (ani pri zohľadnení záverov rozhodnutia sp. zn. 7 Cdo 65/2013) náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka. Poukázal na to, že iba niektoré zásahy vyvolali u žalobkyne ujmu, ktorá sa premieňa aj do jej psychickej sféry, avšak pri jej objektivizovanom vnímaní (R 53/2010), táto nenapĺňala intenzitu ujmy vyžadovanej ustanovením § 13 ods. 2 Občianskeho

zákonníka. Uzavrel, že u žalobkyne v súvislosti s dopravnou nehodou nenastal taký otras na jej psychike, ktorý by sa prejavoval pocíťmi beznádeje a ktorý by zhoršoval jej psychický stav nad rámec toho, čo možno pri takomto poškodení zdravia, očakávať u priemerného človeka. Na priznanie nemajetkovej ujmy, by táto psychická záťaž musela dosiahnuť úroveň vymedzenú v § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka (čo podľa odvolacieho súdu nebol posudzovaný prípad).

44. Dovolací súd má za to, že odvolací súd svoje právne závery neformuloval odlišne od záverov rozhodnutia dovolacieho súdu, vyslovených v tejto veci v jeho rozhodnutí sp. zn. 7 Cdo 65/2013 (resp. v rozpore s nimi), ani sa od nich neodklonil. Práve naopak, tieto závery pri svojom rozhodovaní plne zohľadnil, iba konštatoval, že u žalobkyne nebol daný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nie preto, že by bol tento pokrytý nárokom z náhrady sťaženia spoločenského uplatnenia (príp. bolestným), ale preto, že v konaní nebola preukázaná taká intenzita tohto zásahu v psychickej sfére žalobkyne a jej postavení v spoločnosti (z hľadiska jej následkov), že by odôvodňovala priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch. Odvolací súd teda nepoprel existenciu tohto nároku ako takeého v dôsledku spôsobenej dopravenej nehody (ani ho nestotožnil s odškodnením bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia), iba vyhodnotil nedostatočnú intenzitu tohto zásahu na priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch. Nebolo preto možné stotožniť sa s dovolateľkou, že odvolací súd „stotožnil“, resp. „zahrnul“ v úprave odškodnenia ujmy na zdraví aj ochranu jej dôstojnosti, dotknutej neoprávneným zásahom, ako aj práva na jej súkromný a rodinný život“. Odvolací súd potom vo svojom rozhodnutí nevyslovil ani právny názor, podľa ktorého by „nebolo možné uplatňovať súčasne nároky z titulu náhrady škody na zdraví (bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia) a zároveň nároky z titulu práva na ochranu osobnosti, ktoré vznikli v dôsledku toho istého protiprávneho zásahu zodpovednej osoby“. Ako už bolo uvedené vyššie, odvolací súd sám konštatoval, že v dôsledku predmetnej dopravenej nehody, mohlo byť resp. aj bolo, zasiahnuté do osobnostných práv žalobkyne, avšak z výsledkov vykonaného dokazovania mal súčasne za to, že intenzita tohto zásahu (z hľadiska jeho následkov vyvolaných v psychickej sfére žalobkyne a v jej postavení v spoločnosti) nedosiahla takú úroveň, že by odôvodňovala priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch, t. j. nebola v značnej miere znížená dôstojnosť žalobkyne alebo jej vážnosť v spoločnosti.

45. Odvolací súd tak v prejednávanej veci pri opätovnom vydávaní napadnutého rozsudku postupoval v súlade s § 455 CSP a rešpektoval rozhodnutie najvyššieho súdu, ktorým bolo zrušené jeho predchádzajúce rozhodnutie v tej istej veci. Postup odvolacieho súdu preto nemožno vnímať ako neprípustné nerefektovanie a úmyselné obchádzanie kasačnej záväznosti rozhodnutia najvyššieho súdu, z ktorého zreteľne vyplynul právny názor. Sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, potom významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 420 písm. f/ CSP (viď viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 2 Cdo 130/2011, 3 Cdo 248/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011 a 7 Cdo 38/2012).

46. Z týchto dôvodov najvyšší súd dovolanie žalobkyne, ako dovolanie smerujúce proti rozsudku, proti ktorému nie je prípustné, odmietol (§ 447 písm. c/ CSP).

47. Žalovaná bola v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešná (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol jej nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalobkyni. O nároku na náhradu trov rozhodol najvyšší súd podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

48. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.